

Rippituoli, mainosvälinekö?

PERTTI HEMÁNUS

Itä-Euroopan maissa taidettiin takavuosina kuvitella uskontojen vähitellen hiipuvan pois. Länsi-Euroopassa on ajateltu samantapaisesti, vähän sofistikoitummin vain. Ennusteet eivät ole ainkaan suoraan toteutuneet.

Toisaalta uskonnollisuus on murroksessa. Suomalaisetkin kirkonmiehet esittelevät televisiossa prosenttilukuja siitä, miten suomalaiset pääosin evankelis-luterilaisen uskonsa kokevat. Niitä katsoessani tulen ärtyneeksi, sillä prosentit sopivat joihinkin yhteyksiin mutta eivät suinkaan kaikkiin. Alan ajatella itseäni.

Olen syntynyt ja kasvanut kristillisessä kodissa, joka ei kuitenkaan ollut ”onnellinen”, kaukana siitä. Sitä sävyttivät köyhyys ja vanhempien epäsuopu. Kouluni uskonnonopetuksesta en pitänyt lainkaan. Vuonna 1975 erosin kirkosta vastalauseeksi sen tuonaikaiselle julistukselle, jonka pääteema oli ”radikaalien” tuomitseminen. Vuonna 2001 palasin kirkon jäseneksi. Noita kumpaakaan ratkaisua en varmaan koskaan kadu, jälkimmäistä siksi että arkipiispat John Vikström ja Jukka Paarma ovat ponnekaasti suominneet yhteiskunnan armotto- muutta ja tuloerojen kasvua.

En ole niin sanotusti uskossa, mutta en jumalankieltäjäkään. Ehkä ajattelussani on samoja piirteitä kuin Antti Eskolalla. Tiedän ja olen aina tiennyt, että niin sanottujen maallisten asioiden hoitaminen ei voi olla kirkon päätehtävä, mutta silti olen iloinnut siitä, että kirkko on ottanut niitä hoitaakseen. Tuon

yhteisön harjoittama ruuanjake- lu sisältää totta puhuen suurimaksi osaksi EU:n ylijäämäruo- kaa, mutta sekin on enemmän kuin mitään, koska maassamme ovat muka vastuuta kantaneet hallitukset, jotka eivät köyhyy- destä juuri piittaa.

Kirkon päätehtävän edessä olen siis yhä ymmällä. Ja tämän pitkän johdannon jälkeen on siirryttävä Johanna Sumiala-Sep- päsen väitöskirjaan, jonka op- piaineena oli journalistiikka.

Tekijä kertoo olevansa papin tytär ja hänen uskoaan en epäile. Toisaalta hän on yhteiskunta- tieteilijä, jonka kirja suureksi osaksi on uskonnon sosiologiaa. Se on selkeää ja hyvin kirjoiteta tekstiä, mikä ei suinkaan kaikilta journalistiikan tutkijoilta onnistu. Sieltä löytyvät tietenkin alan suurimmat nimet ja heidän pohdiskelunsa: Émile Durkheim, Max Weber, Peter Berger ja monet muut. Kirja alkaa prologilla, joka on otsikoitu sanoin Uskonto viestinnällisenä ja sosiologisena ilmiönä. Se etenee (post)modernin kulttuurin metateoriaan ja tulee nomadeihin eli vaeltajiin, joita on aina ollut; he eivät ole vain oman aikamme ilmiö.

Ja teksti etenee muun muassa medioidun uskonnon kulttuuri- historiaan, johon kuuluu muun muassa yhdysvaltalaisen uskon- nollisen television perinne. Ira- kiin tehdyn hyökkäyssodan aika- na opimme kaikki, miten esi- merkiksi Billy Graham ja hänen poikansa Franklin ovat raivonneet Muhammedia vastaan, George W. Bush on opetettu hyväksymään muslimit ja suuri osa

Johanna Sumiala-
Seppänen
Nomadit rippituolissa
Medioidun uskonnon
moraalisen järjestyksen
dynamiiikka (post)mo-
dernin television ja
kulttuurin kontekstissa
Jyväskylä: University of
Jyväskylä, 2001

USA:n kirkkokansaa johtajineen on tuominut hyökkäyssodan. Siinä on kirjoja kerrakseen.

Voin erehtyä, kun väitän, että väitöskirjan lukemista häiritsee sen eräänlainen kertauksen luonne. Lukija ainakin voi kuvitella jo tuntevansa nuo asiat ainakin jotenkuten.

Väitöskirjan ansiokkain osa on mielestäni luku kuusi, Tun- nustuksia Rippituolissa. Kyseessä olivat MTV:n vuonna 1997 lähettämät yhdeksän myöhäis- ohjelmaa, jotka uusittiin seuraava- na aamuna. Vieraat olivat esi- tysjärjestyksessä näyttelijä Ritva Oksanen, entinen elinkautisvan- ki Reijo ”Klinu” Loikkanen, hammaslääkäri Irmeli Ervilä, yrittäjä Seppo Raivisto, entinen missi Virpi Miettinen-Perjo, nuori Kimmi Talvi, maaherra Pirjo Ala-Kapee, terapeutti Irene Kristeri ja vapaaehtoistyöntekijä Veikko Hursti. On syytä kertoa myös, että julkisen ripin toteut- taja, pastori Miikka Ruokanen on päätoimeltaan teologian pro- fessori Helsingin yliopistossa.

Muistan muutamana noista ohjelmista. Ne oli tehty taidoka- kaasti, totta kai. Sen muistan myös, että intuitiivisesti olin pi-

tämättä koko sarjasta. Se teki minut jotenkin alakuloiseksi. Yksi syy oli eräiden siinä esiintyneiden äärimmäisen vaikea entinen elämä, joka selitti sitä, että heillä oli enää yksi mahdollisuus, uskoon ja vieläpä tiukkaan uskoon tuleminen. Kun on myöhemmin seurannut heidän uusia vaiheitaan, ne eivät ainakaan kaikkien osalta hyviltä tunnu.

Ohjelmia eritellessään Sumiala-Seppänen on mielestäni parhaimmillaan. Tekstissä on imua ja tuoreutta. Tekijä muistuttaa myös, että vaikka sarja oli mediatutkimuksen näkökulmasta sopeutunut hyvin vallitsevaan

alan kulttuuriin ja vaikka sillä oli kytkentöjä erilaisiin kristillisiin traditioihin, sen julkinen katsojapalaute ei suinkaan ollut yksiselitteisen myönteinen. Sumiala-Seppänen lainaa teologian tohtori Paavo Kettusta, joka kolumnissaan kirjoitti näin:

”Minun on vaikea kuvitella, että monikaan niistä ihmisistä, jotka ovat joskus minulle ripittäytyneet tai olleet sielunhoitosuhteessa, olisivat olleet halukkaita katumaan televisiokameroiden edessä. Katuva ihminen on useimmiten elämäntilanteessa, jossa hän mieluummin haakeutuu syrjään, etsii varjoa ja

avautuu mahdollisimman luotamuksellisessa seurassa.”

Oletan että epäviihtymykseni nomadeja katsellessa perustui jotenkin samaan kuin Kettusen reaktio, vaikka en osannutkaan pukea asiaa sanoiksi.

Voidaan ehkä ajatella, että läpikaupallisessa yhteiskunnassa rippituolitkin muistuttavat mainonnan ilosanomia. Jos näin on, pitäisi löytyä myös kirkon sisältä enemmän Paavo Kettusia.

Joka tapauksessa nuo yhdeksän henkilöä tekevät väitöskirjasta omaperäisen.

Mummot globaalissa maailmassa

MARJA JYLHÄ

Isovanhemmat ovat nykyisin toisennäköisiä kuin oman sukupolveni alakolouaapisessa. Mummot joutuvat harvoin keintuoliini, useimmat vaarit eivät kudo kalaverkkoja. Pienten lasten isovanhemmat eivät tavallisesti ole vanhoja ollenkaan ja yhä useammin heillä on vielä omakin isä tai äiti elossa. Isoäiti ja isoisa alkavat näyttäytyä myös naisena ja miehenä, joiden elämään isovanhemmuus ilmaantuu uutena aineksena työn, parisuhteen ja muiden tärkeiksi tulleiden asioiden keskelle. Uusperheissä ei aina ole vain kahta isoäitiä vaan kukaties neljä tai viisi. Jossakin perheessä isoäiti voi olla etäperheenjäsen, koska sattuu juuri olemaan työssä Australiassa.

On oikeastaan kummallista, että uudenlainen isovanhem-

muus ja neljän, viiden sukupolven perheiden yleistyminen ovat toistaiseksi vain vähän kiinnostaneet suomalaisia tutkijoita. Ei Vappu Taipaleen Isoäitikirjakaan varsinainen tutkimus ole, mutta hienolla tavalla se esittelee ja käyttää hyväkseen mitä moninaisimpia perhetutkimuksen, naistutkimuksen, vanhenemistutkimuksen ja terveys-tutkimuksen tuloksia. Kirjoittamistavassa näkyy, että alun perin lastenpsykiatriksi ja lapsuuden tutkijaksi pätevöitynyt kirjoittaja on jo kauan ollut pitkin Eurooppaa tunnettu asiantuntija myös vanhuuden ja vanhenemistutkimuksen kysymyksissä. Isoäitydessähän nämä kaksi asiaa tulevat yhteen: lapsi ja vanheneva nainen. Kun puhutaan isoäitydestä, näkökulma on usein lapsen ja naista katsotaan

Vappu Taipale
Isoäitikirja
Helsinki: WSOY, 2002

hänen kautta, mutta tässä on toisin: kysymys on naisen elämästä, jossa mummona oleminen on tärkeää, mutta tärkeitä asioita on muitakin.

Erytyslaatuiseksi tätä kirjaa ei kuitenkaan tee tutkimusaines vaan yleisen ja yksityisen hieno yhdistäminen: kirjoittajan oma elämä tyttärenä, vaimona ja isoäitinä sekä hänen kokemuksensa monilta erilaisilta yhteiskuntaelämän aloilta ovat koko ajan läsnä. Sillä tavalla puhe kuukautisiin liittyvistä uskomuksista, vaihdevuosien hormonihoidosta, kehitysmaiden köyhyyson-